

บทที่ 10

การเขียนรายงานผลการวิจัย

สิ่งที่นักวิจัยพึงระลึกอยู่เสมอก็คือว่า ในการทำวิจัยนั้นควรจะให้ความสำคัญแก่งานวิจัยในทุก ๆ ขั้นตอน และจะต้องพยายามทำให้ผู้อ่านรายงานการวิจัยของเราเข้าใจเป็นอย่างดี มิฉะนั้นแล้วก็จะเป็นการสูญเสียกำลังแรงงานและงบประมาณไปอย่างน่าเสียดาย เพราะฉะนั้น สิ่งสำคัญประการแรกในการเขียนรายงานวิจัยก็คือว่า นักวิจัยจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า เรากำลังติดต่อกับผู้อื่น มิใช่เขียนให้ตัวเราอ่านเอง

ดังนั้น ในการเขียนรายงานวิจัย ก็ควรจะให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้ที่จะอ่านรายงาน เช่น เขียนให้นักสังคมศาสตร์อ่านก็เขียนแบบหนึ่ง หรือเขียนให้ผู้บริหารอ่านก็เขียนอีกแบบหนึ่ง ถ้าเสนอรายงานวิจัยต่อผู้บริหาร สิ่งที่ผู้บริหารสนใจคือ ปัญหาและการแก้ปัญหา ผู้บริหารมักจะไม่สนใจวิธีการวิจัยมากนัก ถ้าหากผู้อ่านเป็นผู้สนใจงานวิจัยต่าง ๆ ผู้อ่านเหล่านั้นจะสนใจในสาระแนวความคิดทางทฤษฎี วิธีการรวบรวมข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ ตลอดจนผลงานและข้อโต้แย้งแนวความคิดทฤษฎีเดิม ดังนั้นการเขียนรายงานวิจัยจึงต้องมีระดับสูงกว่าการเขียนเพื่อให้บุคคลทั่วไปอ่าน ถ้าต้องการให้คนทั่วไปรับรู้ก็ต้องรายงานให้เข้าใจได้ง่าย ไม่ใช่ถ้อยคำหรือภาษาที่เป็นวิชาการเกินไปอาจทำเป็นสรุปผลสั้น ๆ เพื่อลงเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

สิ่งที่เราจะต้องคำนึงอยู่เสมอในการเขียนรายงานการวิจัย คือ

1. ผู้อ่านต้องการที่จะรู้อะไรจากผลการศึกษานี้
2. เราจะเสนอข้อมูลที่ได้ดีที่สุดที่สุด จะมีวิธีการทำได้อย่างไร

ในการเขียนรายงานการวิจัยนั้นควรจะบรรจุสิ่งต่อไปนี้ลงไปด้วย

1. ระบุปัญหาที่ต้องการจะศึกษา เขียนให้ชัดเจนว่ามีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยา หรือจิตวิทยาอย่างไร ถ้าหากว่าผลของการศึกษาวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ได้ ก็ให้ระบุลงไปในช่วงตอนนี้ สรุปผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างสั้น ๆ ได้ใจความลงไปด้วย สมมติฐานของการวิจัยพร้อมทั้งค่านิยมหรือคำจำกัดความของแนวความคิด (Concept) ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ด้วย ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องของตัวแปรต่าง ๆ ก็จะต้องแสดงอย่างชัดเจน
2. วิธีการวิจัย การวางรูปแบบการวิจัย ถ้าการศึกษาเป็นในรูปของการทดลองก็ต้องบอกวิธีการหาตัวแปรอิสระด้วยลักษณะของตัวแทน วิธีการเก็บรวบรวม

ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนั้นยังรวมถึงประชากรที่ต้องการจะศึกษาด้วยว่ามีจำนวนเท่าใด และมีวิธีการเลือกอย่างไร

3. ผลของการวิจัย ผลของการวิจัยที่ออกมาตอบคำถามครอบคลุมสิ่งที่เราต้องการทราบหรือไม่ และในรายงานของผลการวิจัยตรงประเด็นหรือเป็นที่ยอมรับของนักวิจัยที่ต้องการจะศึกษาหรือไม่ถ้าผลของการวิจัยเชื่อถือไม่ได้ให้เขียนลงไปด้วยว่าควรจะได้มีการวิจัยเพิ่มเติม
4. ระบุถึงการนำเอาผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ควรจะประกอบด้วย
 1. การตีความจากการศึกษาวิจัย
 2. ข้อจำกัดของตัวแทน
 3. คำถามใหม่ที่เกิดขึ้นหรือการวิจัยเพิ่มเติม
5. สรุป
 1. เขียนปัญหาการวิจัยอย่างย่อ ๆ
 2. วิธีดำเนินการวิจัย
 3. ผลของการวิจัย
 4. ข้อสรุปที่สำคัญ ๆ

ถ้าจะนำผลงานการวิจัยนำไปลงวารสารทางวิชาการ ก็ควรจะดัดแปลงหรือขยายความให้ชัดเจนและถูกต้อง รวมทั้งจะต้องให้ความเอาใจใส่เกี่ยวกับตาราง แผนภูมิ และกราฟ ควรเขียนให้ถูกต้อง โดยปกติแล้วนักวิจัยควรจะเขียนหัวข้อ (Outline) ก่อนและวิเคราะห์ตีความประโยคที่ไม่ชัดเจนและข้อเสนอแนะ ซึ่งให้เห็นถึงปัญหาซึ่งมีความเกี่ยวพันกันในการนำผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ไปใช้ประโยชน์

มีเหตุผล 2 ประการในการทำวิจัย คือ

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทั่วไป
2. เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา

ถ้านักวิจัยสนใจที่จะนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ๆ ก็จะต้องวางหลักเกณฑ์ในการวิจัยเป็นอย่างดี ตั้งแต่เริ่มแรกของการศึกษาวิจัย นักวิจัยจะต้องขอความร่วมมือจากประชาชนซึ่งมีส่วนในการให้ข้อมูล และข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งอาจได้แก่ คนงานในโรงงานอุตสาหกรรม พนักงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการ นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โรงเรียนหน่วยงานรัฐบาล ฯลฯ ไม่ใช่บุคคลที่ดำรงตำแหน่งสูงสุดในองค์การหรือหน่วยงานเท่านั้นที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูล แต่รวมถึงคนทุกคนที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลามากพอสมควรในการติดต่อกับบุคคลเหล่านี้ และในบางครั้งอาจจะต้องได้รับการต่อต้านจากบุคคลหลายระดับ

เพราะฉะนั้นจะต้องตัดสินใจแต่เนิ่น ๆ ว่าจะนำใครเข้ามาร่วมบ้าง ถ้าหากนักวิจัยเป็นผู้เชี่ยวชาญ คณะนักวิจัยก็ควรจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้วย ผู้เชี่ยวชาญนั้นควรจะมาจากหลายสาขาวิชา เพื่อว่าจะได้ช่วยให้งานวิจัยมีคุณค่ายิ่งขึ้น และจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

นักสังคมศาสตร์ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการวางรูปแบบการวิจัย สร้างเครื่องมือในการวัดผลการวิจัย บุคคลซึ่งอยู่ในระดับผู้บริหารมหาวิทยาลัย หรือหัวหน้าในหน่วยงานย่อมจะทราบดีเกี่ยวกับสถาบัน หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีอยู่ในสถาบัน หรือในสถานการณ์นั้น

การร่วมมือประสานงานกันควรดำเนินไปโดยราบรื่น มีความซื่อสัตย์จริงใจและเข้าใจในวิธีการวิจัย เพื่อที่จะนำผลที่ได้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหา แม้ในบางครั้งจะรู้สึกว่าการวิจัยนั้นจะมีผลต่อการเลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือน หรือถูกไล่ออก ฯลฯ อุปสรรคของนักวิจัยอีกประการหนึ่งก็คือในบางครั้งบุคคลจะต่อต้านไม่ยอมเปลี่ยนแปลง แทนที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงงานก็ยังคงปฏิบัติตามเดิม

จงเปิดเผยแต่อย่าไปให้สัญญาว่าการวิจัยจะให้ประโยชน์อย่างมหาศาลแจ้งให้ผู้ร่วมงานวิจัยหรือหน่วยงานทราบว่า อาจต้องใช้เวลามากในการทดสอบ พยายามทำให้เกิดความมั่นใจทั้งสองด้าน และอย่าทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ ต้องสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง

การเสนอผลงานวิจัย วิธีการเสนอผลงานการวิจัยต่อองค์การควรจะคำนึงถึงการนำไปใช้ และประโยชน์ที่องค์การหรือหน่วยงานจะได้รับ ภายหลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว อาจต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงาน ซึ่งในระหว่างนี้อาจจะทำให้ห้องค์การหรือหน่วยงานลดความสนใจลงไป ซึ่งอาจจะแก้ไขได้โดยการเขียนรายงานชั่วคราวขึ้น

รายงานการวิจัยชั่วคราว จะช่วยดึงดูดความสนใจขององค์การหรือหน่วยงานที่มีต้องงานวิจัย และอาจจะได้ข้อคิดเห็นบางสิ่งบางอย่างจากหน่วยงานเหล่านี้ เพราะฉะนั้น ควรจะเขียนรายงานการวิจัยชั่วคราวในขณะที่นักวิจัยกำลังวิเคราะห์ข้อมูล รายงานการวิจัยชั่วคราวนี้ไม่ใช่รายงานที่สมบูรณ์ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของรายงาน ซึ่งได้ถูกวิเคราะห์ขึ้น ในการสรุปผลการวิจัยนั้น เราจะต้องสรุปจากผลการวิจัยหรือรายงานทั้งหมด

รายงานการวิจัยชั่วคราวเป็นการเสนอข้อเท็จจริงบางประการ ซึ่งทำให้ห้องค์การ หรือหน่วยงานรู้ตัวก่อน เมื่อรายงานฉบับสมบูรณ์ออกมาจะได้ไม่ตกใจ หรือตั้งความคาดหวังไว้อย่างใหญ่หลวงเกินไป ในการที่ห้องค์การหรือหน่วยงานจะปรับตัวกับความคิดใหม่ ๆ นั้นจะต้องใช้เวลานานพอสมควร นอกจากนี้รายงานการวิจัยชั่วคราวยังช่วยทำให้นักวิจัยทราบว่า เขาได้ติดต่อกับหน่วยงานอย่างถูกต้อง เขาทราบรายละเอียดต่าง ๆ ก่อนที่จะเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

ผู้ทำการวิจัย พึงระลึกอยู่เสมอว่า ผู้อ่านรายงานการวิจัยอาจจะไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในสาขาสังคมศาสตร์อย่างเช่นผู้วิจัย เขาอาจจะเชี่ยวชาญในสาขาของเขา แต่ไม่ได้เป็นนักสังคมศาสตร์ เพราะฉะนั้นในการเขียนรายงานจึงไม่ควรใช้คำศัพท์พิศดาร ควรใช้ถ้อยคำหรือภาษาอ่านเข้าใจง่าย ถ้าหากใช้สถิติก็ต้องอธิบายให้ชัดเจนในภาคผนวกควรระบุวิธีการและรูปแบบของการวิจัยไว้ด้วย

ควรจะเสนอผลของการวิจัยทั้งหมด ถ้าหากมีข้อจำกัดในการทำก็ควรบอกไว้ให้ละเอียดด้วย ถึงแม้ว่ารายงานการวิจัยส่วนใหญ่บุคคลซึ่งอยู่ในระดับหัวหน้าจะเป็นผู้อ่านก็ตามก็ควรจะให้บุคคลอื่นได้เข้ามามีส่วนในการอภิปรายถกเถียงกันเกี่ยวกับการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ควรจะถามความคิดเห็นของทุก ๆ คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

ความร่วมมือร่วมใจจากบรรดาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัย จะช่วยทำให้การวิจัยประสบผลสำเร็จ รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งนักวิจัยอื่น ๆ ไม่สามารถจะควบคุมได้

การเสนอผลงานวิจัยต่อผู้อ่านและการนำไปใช้ประโยชน์

ถ้าหากจะให้ผลงานวิจัยเป็นที่แพร่หลายทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ ทีวี เราจะต้องนึกว่าเราจะพูดและแสดงอะไรก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ ความแน่นอนและถูกต้องในสื่อมวลชนนั้นมักจะไม่ได้อยู่เสมอไปนัก

ถ้าหากคิดว่าจะตีพิมพ์ผลงานวิจัยลงในวารสารทางวิชาการ จะต้องขยายความและอธิบายคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้ให้ถูกต้อง รวมทั้งสถิติที่ใช้ในการวิจัยก็ต้องบ่งบอกไว้อย่างชัดเจน ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่าน สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ พยายามทำให้ผลการวิจัยของเราเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป นักวิจัยอื่นสามารถที่จะทดสอบการค้นพบของเรา และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ถ้าหากทำได้ก็จะเป็นผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่ักวิจัยอื่น ๆ

การวิจัยและนโยบายของการวิจัย ควรจะคำนึงถึงค่านิยมด้วยหรือไม่

เราไม่ควรละทิ้งค่านิยม ค่านิยมจะเข้ามาเกี่ยวข้องทุกขั้นตอนในขบวนการวิจัยในการเลือกปัญหา และในการตัดสินใจว่าควรจะทำอะไร จึงจะได้ผลดี ควรจะใช้วัสดุ หรือทรัพยากรบุคคลแบบไหน นักวิจัยควรจะเป็นวัตถุวิสัยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพราะในบางครั้งผลงานวิจัยของเขาอาจจะนำไปใช้ในทางตรงกันข้ามกับความตั้งใจ หรือจุดมุ่งหมายเดิมของเขาและสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งผู้วิจัยควรคำนึงถึง คืออย่าคิดว่าเมื่อรายงานผลการวิจัยออกมาแล้วจะมีแต่ผู้เห็นด้วยกับตนแต่ฝ่ายเดียว ในกรณีที่ผลงานไม่ได้รับการตีพิมพ์ อาจเป็นเครื่องแสดงว่าผลงานของตนไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรก็เป็นได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเขียนรายงานการวิจัย จะมีเค้าโครงดังต่อไปนี้

1. ปัญหาและความสำคัญของปัญหา
2. การตรวจสอบทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. การตั้งสมมติฐานและการกำหนดตัวแปร
4. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง
5. วิธีการรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความ
7. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ